

چشم انداز اقتصادی جهان و ایران

+ خلاصه گزارش صندوق بین المللی پول

امیر بهشتی

بهمن ۱۴۰۳

۱-۱- چشم‌انداز اقتصاد جهان

رشد اقتصادی جهانی برای سال‌های ۲۰۲۵ و ۲۰۲۶ در سطح ۳.۳ درصد پیش‌بینی شده است که کمتر از میانگین تاریخی (۲۰۱۹-۲۰۰۰) برابر با ۳.۷ درصد است. پیش‌بینی رشد برای سال ۲۰۲۵ تقریباً بدون تغییر نسبت به گزارش چشم‌انداز اقتصادی جهان WEO در اکتبر ۲۰۲۴ باقی مانده است، که عمدتاً به دلیل بازبینی افزایشی در رشد اقتصادی ایالات متحده بوده است که کاهش پیش‌بینی رشد در سایر اقتصادهای بزرگ را جبران کرده است. تورم جهانی نیز انتظار می‌رود در سال ۲۰۲۵ به ۴.۲ درصد و در سال ۲۰۲۶ به ۳.۵ درصد کاهش یابد و در اقتصادهای پیشرفته زودتر از بازارهای نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه به سطح هدف بازگردد. ریسک‌های میان‌مدت در مقایسه با سناریوی پایه بیشتر به سمت کاهش تمایل دارند، در حالی که چشم‌انداز کوتاه‌مدت تحت تأثیر ریسک‌های متناقض قرار دارد. از یک سو، ریسک‌های صعودی می‌توانند رشد قوی ایالات متحده را در کوتاه‌مدت تقویت کنند، اما در سایر کشورها، ریسک‌های نزولی همچنان به دلیل عدم اطمینان در سیاست‌گذاری‌ها وجود دارد. اختلالات ناشی از سیاست‌ها در روند کاهش تورم می‌تواند چرخش به سمت سیاست‌های پولی تسهیلی را متوقف کند، که پیامدهایی برای پایداری مالی و ثبات اقتصادی خواهد داشت. مدیریت این ریسک‌ها مستلزم تمرکز دقیق سیاست‌گذاران بر ایجاد توازن میان کنترل تورم و حفظ فعالیت‌های واقعی اقتصادی، بازسازی منابع مالی، و تقویت چشم‌انداز رشد میان‌مدت از طریق اصلاحات ساختاری گسترده‌تر و همچنین افزایش قوانین و همکاری‌های چندجانبه است.

کشور	درصد رشد پیش‌بینی شده
چین	۴.۵
فرانسه	۱.۱
مصر	۴.۱
آلمان	۱.۱
هند	۶.۵
ایتالیا	۰.۹
ژاپن	۰.۸
کره جنوبی	۲.۱
روسیه	۱.۲
ترکیه	۳.۲
انگلستان	۱.۵
آمریکا	۲.۱

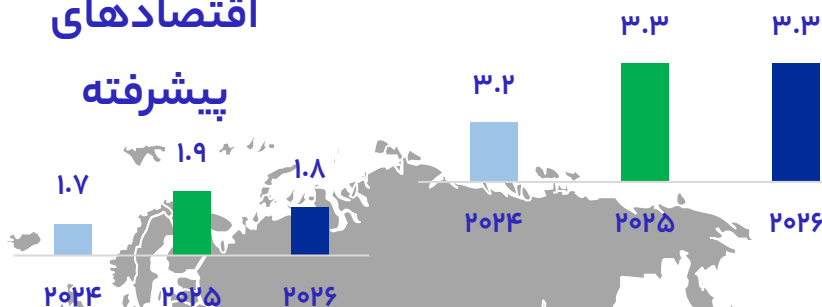
اقتصادهای در حال

توسعه

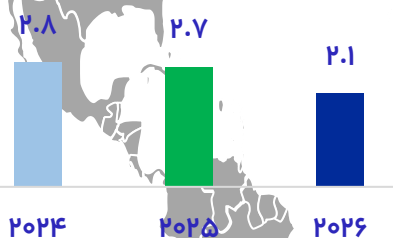

اقتصاد جهان

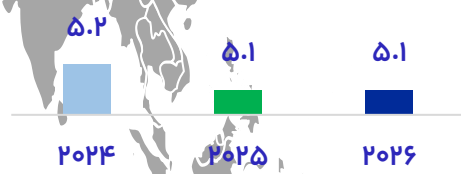
اقتصادهای پیشرفته

ایالات متحده آمریکا

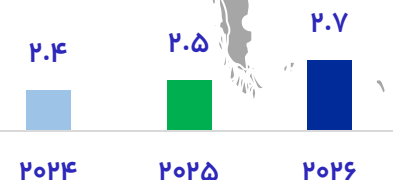

آسیای نوظهور و در حال توسعه

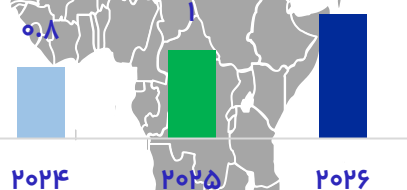

آمریکای لاتین و

کارائیب

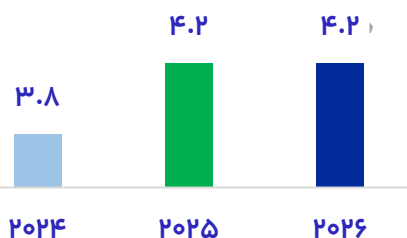
اروپا

خاورمیانه و آسیای مرکزی

جنوب صحرای آفریقا

اقتصاد جهانی همچنان در مسیری نسبتاً باثبات حرکت می‌کند، هرچند میزان این ثبات در میان کشورها به طور قابل توجهی متفاوت است. در سه ماهه سوم سال ۲۰۲۴، رشد تولید ناخالص داخلی اندکی کمتر از پیش‌بینی‌های ارائه شده در گزارش چشم‌انداز اقتصادی جهان در اکتبر ۲۰۲۴ بود. این کاهش عمدتاً به دلیل عملکرد ضعیف برخی از اقتصادهای آسیایی و اروپایی رخ داد. در چین، رشد اقتصادی به ۴.۷ درصد در مقیاس سالانه رسیده که کمتر از انتظارات بوده است. هرچند رشد سریع‌تر از انتظار در بخش صادرات خالص به طور نسبی از این کاهش کاست، اما افت شدید مصرف داخلی، ناشی از تأخیر در تثبیت بازار املاک و کاهش اعتماد مصرف‌کنندگان، مانعی جدی بر سر راه رشد اقتصادی این کشور شد.

در هند نیز رشد اقتصادی بیش از پیش‌بینی‌ها کاهش یافت که این امر عمدتاً به دلیل افت شدید فعالیت‌های صنعتی بوده است. در منطقه یورو، اقتصاد همچنان در وضعیت رکود قرار داشته و آلمان نسبت به سایر کشورهای این منطقه عملکرد ضعیف‌تری از خود نشان داده است. ضعف مستمر در بخش تولید و صادرات کالا، علی‌رغم افزایش مصرف ناشی از بهبود درآمد واقعی، همچنان مانع از رشد مطلوب اقتصادی در این منطقه است. در ژاپن نیز، به دلیل اختلالات موقتی در زنجیره تأمین، تولید ناخالص داخلی کاهش اندکی را تجربه کرد.

در مقابل، ایالات متحده همچنان به روند رشد قدرتمند خود ادامه داد و اقتصاد این کشور در سه ماهه سوم با نرخ ۲.۷ درصد در مقیاس سالانه گسترش یافت. این رشد چشمگیر، عمدتاً مرهون افزایش قدرت مصرف داخلی بود که از پویایی بازار کار و اعتماد بالای مصرف‌کنندگان نشأت می‌گرفت. در سطح جهانی، روند کاهش تورم همچنان ادامه دارد، اما نشانه‌هایی از کند شدن این روند در برخی کشورها و ماندگاری تورم بالا در برخی دیگر نمایان شده است. طی ماه‌های اخیر، نرخ میانگین تورم هسته‌ای در سطح جهانی اندکی بالاتر از ۲ درصد باقی مانده است.

هم‌زمان، رشد اسمی دستمزدها روندی کاهشی را نشان می‌دهد و بازارهای کار به تدریج به حالت عادی بازمی‌گردند. هرچند نرخ تورم در بخش کالاهای اساسی به سطح میانگین‌های پیش از همه‌گیری کووید-۱۹ یا حتی پایین‌تر از آن بازگشته است، اما تورم در بخش خدمات همچنان در بسیاری از اقتصادهای بزرگ، به ویژه در ایالات متحده و منطقه یورو، بالاتر از میانگین‌های گذشته باقی مانده است. علاوه بر این، در برخی از اقتصادهای نوظهور و در حال توسعه در اروپا و آمریکای لاتین، تورم بالا به دلیل عوامل خاص و منحصربه‌فرد همچنان پابرجاست. در کشورهایی که تورم سرسختانه‌تر از حد انتظار باقی مانده است، بانک‌های مرکزی با احتیاط بیشتری در مسیر کاهش نرخ بهره گام برمی‌دارند. این نهادها ضمن پایش دقیق شاخص‌های اقتصادی، به ویژه تحولات بازار کار و نوسانات نرخ ارز، سیاست‌های پولی خود را تعدیل می‌کنند. در این میان، برخی از بانک‌های مرکزی حتی به افزایش نرخ بهره روی آورده‌اند، که این امر نشان‌دهنده تفاوت‌های قابل توجه در سیاست‌های پولی میان کشورهای مختلف است.

۱. روندهای اقتصادی جهانی

اقتصاد جهانی در سال‌های اخیر تحت تاثیر مجموعه‌ای از عوامل مختلف قرار گرفته که به طور قابل توجهی بر روند رشد و توسعه آن اثر گذاشته‌اند. بحران‌های اقتصادی جهانی، افزایش نرخ تورم در بسیاری از کشورها، و بحران‌های انرژی ناشی از تحولات ژئوپولیتیکی از جمله عواملی هستند که رشد اقتصادی را محدود کرده‌اند. همچنین، شیوع پاندمی کووید-۱۹ و بحران‌های پس‌پاندمی اثرات ماندگاری بر بخش‌های مختلف اقتصادی برجای گذاشته است. با این حال، در برخی از مناطق جهان، به ویژه در کشورهای نوظهور و در حال توسعه، فرصت‌های جدیدی برای رشد اقتصادی ایجاد شده است. این کشورها در تلاش هستند تا با بهره‌گیری از منابع طبیعی، توسعه زیرساخت‌ها و جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی، موتور رشد اقتصادی خود را به حرکت درآورند.

۲. چالش‌های موجود و تهدیدات پیش رو

چالش‌های متعددی برای رشد اقتصادی جهانی وجود دارد که باید به آنها توجه شود. از جمله این چالش‌ها می‌توان به افزایش نرخ تورم، بحران انرژی، بحران‌های ژئوپولیتیکی، و بحران‌های زیست‌محیطی اشاره کرد. تورم بالا و نوسانات قیمت انرژی می‌توانند به کاهش قدرت خرید مردم و مشکلات در زنجیره تأمین کالاها منجر شوند. در نتیجه، این عوامل می‌توانند اثرات منفی بر بخش‌های مختلف اقتصادی، از جمله مصرف، تولید، و سرمایه‌گذاری داشته باشند. علاوه بر این، نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی در کشورهای مختلف، به ویژه در کشورهای در حال توسعه، موجب افزایش فشارهای اقتصادی و اجتماعی می‌شود. در این شرایط، کشورهای مختلف باید تدابیر ویژه‌ای برای مقابله با این بحران‌ها و کاهش تأثیرات آن بر رشد اقتصادی در نظر بگیرند.

۳. سیاست‌های اقتصادی و پاسخ به بحران‌ها

برای مقابله با بحران‌ها و تقویت رشد اقتصادی، کشورها باید مجموعه‌ای از سیاست‌های پولی و مالی مؤثر را پیاده‌سازی کنند. بانک‌های مرکزی باید سیاست‌های پولی را به گونه‌ای تنظیم کنند که بتوانند هم از افزایش تورم جلوگیری کنند و هم از رکود اقتصادی پیشگیری نمایند. در همین راستا، اتخاذ سیاست‌های مالی حمایتی از سوی دولت‌ها نیز می‌تواند موجب تقویت رشد اقتصادی و کاهش فشارهای مالی بر خانوارها و کسب‌وکارها شود. علاوه بر سیاست‌های پولی و مالی، اصلاحات ساختاری در بخش‌های مختلف اقتصادی نیز ضروری است. این اصلاحات می‌توانند به تقویت بهره‌وری، کاهش بیکاری، و بهبود کارایی بازارها کمک کنند. کشورها باید به ویژه به ارتقای آموزش و پرورش، فناوری، و زیرساخت‌ها توجه کنند تا بتوانند در برابر بحران‌های جهانی تاب‌آوری بیشتری داشته باشند.

۴. منطقه‌بندی و تأثیرات اقتصادی

شرایط اقتصادی در مناطق مختلف جهان متفاوت است و هر منطقه با چالش‌ها و فرصت‌های خاص خود روبه‌رو است. در این بخش، به بررسی وضعیت اقتصادی در چندین منطقه مختلف پرداخته می‌شود.

آمریکا: ایالات متحده در حال حاضر با چالش‌هایی همچون افزایش نرخ بهره و تورم بالا روبه‌رو است. در این کشور، به‌ویژه در دوره‌های رکود اقتصادی، سیاست‌های مالی و پولی بسیار تأثیرگذار است. با این حال، دولت‌ها باید مراقب افزایش بدهی‌های دولتی و تأثیرات آن بر اقتصاد باشند. در این راستا، تقویت بخش‌های نوآورانه و دیجیتال می‌تواند به عنوان یک عامل رشد پایدار برای آمریکا عمل کند.

اروپا و منطقه یورو: کشورهای اروپایی به‌ویژه در جنوب اروپا با مشکلات ساختاری در بخش‌های مالی و بازار کار مواجه هستند. بحران‌های مالی در این منطقه باعث شده تا بسیاری از کشورهای عضو منطقه یورو با چالش‌هایی در توازن مالی و رشد مواجه شوند. اصلاحات ساختاری در این مناطق می‌تواند به تقویت سیستم‌های اقتصادی و ایجاد شرایط بهتر برای رشد کمک کند.

آسیا و چین: چین به‌عنوان بزرگ‌ترین اقتصاد آسیا، همچنان نقشی کلیدی در رشد اقتصادی منطقه و جهان ایفا می‌کند. با این حال، تغییرات در سیاست‌های داخلی و کاهش تقاضا می‌تواند رشد اقتصادی این کشور را تحت فشار قرار دهد. در کنار چین، کشورهای آسیای جنوبی و جنوب شرقی نیز به‌دنبال استفاده از منابع طبیعی و جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی برای توسعه اقتصادی خود هستند.

آفریقا و آمریکای لاتین: بسیاری از کشورهای این مناطق با مشکلات اقتصادی و نوسانات شدید در بازارهای جهانی روبه‌رو هستند. با این حال، افزایش سرمایه‌گذاری در بخش‌های انرژی، کشاورزی، و تولید می‌تواند به رشد اقتصادی این مناطق کمک کند. در این راستا، نیاز به توسعه زیرساخت‌ها و ارتقای کیفیت آموزش و سلامت احساس می‌شود.

۵. آینده اقتصادی و پیش‌بینی‌ها

پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد که رشد اقتصادی جهانی در سال‌های ۲۰۲۵ و ۲۰۲۶ همچنان پایین‌تر از میانگین‌های تاریخی خواهد بود. کشورهایی که به اصلاحات ساختاری، توسعه نوآوری‌ها، و همکاری‌های اقتصادی فرامنطقه‌ای بپردازند، قادر خواهند بود که از بحران‌های احتمالی عبور کنند و رشد اقتصادی پایدار داشته باشند. در این میان، تقویت همکاری‌های بین‌المللی و تقویت تجارت جهانی می‌تواند فرصت‌هایی جدید برای کشورهای در حال توسعه فراهم کند. به‌ویژه کشورهایی که به‌دنبال جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی و توسعه بخش‌های نوآورانه هستند، می‌توانند رشد اقتصادی بالاتری داشته باشند.

۶. اولویت‌های سیاستی برای تقویت رشد اقتصادی و چالش‌های منطقه‌ای

برای تقویت رشد اقتصادی، کشورها باید به سیاست‌های مختلفی توجه کنند:

سیاست‌های پولی و مالی: بانک‌های مرکزی باید تورم را کنترل کنند و دولت‌ها باید از سیاست‌های مالی برای تحریک رشد استفاده کنند.

اصلاحات ساختاری: اصلاحات در بازار کار، سیستم آموزشی و بهداشتی و تقویت نوآوری می‌تواند به رشد بلندمدت کمک کند.

تقویت تجارت جهانی: کشورهای در حال توسعه باید به بهبود روابط تجاری و کاهش موانع تجاری توجه کنند و از سرمایه‌گذاری‌های خارجی بهره‌برداری کنند.

چالش‌های منطقه‌ای: کشورهای پیشرفته و در حال توسعه باید سیاست‌های خاص خود را برای مقابله با چالش‌های اقتصادی و ایجاد رشد پایدار طراحی کنند.

۷. نتیجه‌گیری و پیش‌بینی‌ها

در مجموع، پیش‌بینی می‌شود که رشد اقتصادی جهانی پایین‌تر از میانگین‌های تاریخی باشد. کشورها باید به این نکات توجه کنند:

رشد پایدار در کشورهای پیشرفته: سیاست‌های پولی و مالی و اصلاحات ساختاری می‌توانند به رشد در کشورهای پیشرفته کمک کنند.

چالش‌های کشورهای در حال توسعه: کشورهای در حال توسعه با چالش‌هایی همچون تورم بالا و نوسانات اقتصادی روبه‌رو هستند و باید سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی را تقویت کنند.

اهمیت اصلاحات و نوآوری: اصلاحات ساختاری و سرمایه‌گذاری در نوآوری برای رشد بلندمدت ضروری است. همکاری بین‌المللی: تقویت تجارت و همکاری‌های جهانی می‌تواند به رشد پایدار کمک کند.

سیاست‌های پولی و روند آن از جمله مسائل پیچیده و تاثیرگذار در اقتصاد جهانی هستند که نه تنها بر رشد اقتصادی، بلکه بر تورم، بیکاری و دیگر شاخص‌های کلیدی اقتصادی تاثیر می‌گذارند. در این متن، به تحلیل سیاست‌های پولی در سال‌های گذشته، وضعیت فعلی آن‌ها و پیش‌بینی‌های موجود از سال ۲۰۲۴ تا ۲۰۲۷ خواهیم پرداخت.

۱. سیاست‌های پولی در سال‌های اخیر

در دهه اخیر، سیاست‌های پولی در بسیاری از کشورها تحت تأثیر بحران‌های مالی و اقتصادی قرار گرفتند. بحران مالی جهانی ۲۰۰۸، بحران بدهی در اروپا و پاندمی کووید-۱۹ از جمله وقایع کلیدی بودند که بر سیاست‌های پولی تأثیر گذاشتند. بانک‌های مرکزی در این سال‌ها سیاست‌های انبساطی را به کار گرفتند که شامل کاهش نرخ بهره و خرید دارایی‌ها (quantitative easing) می‌شد. این اقدامات هدف داشتند تا نقدینگی در بازار افزایش یابد، تورم پایین نگه داشته شود و رکود اقتصادی کاهش یابد.

۲. روند سیاست‌های پولی در ۲۰۲۴

در سال ۲۰۲۴، بانک‌های مرکزی در بسیاری از کشورهای پیشرفته به ویژه ایالات متحده، اتحادیه اروپا و ژاپن با توجه به شرایط اقتصادی به دنبال نرمال‌سازی سیاست‌های پولی بودند. بعد از دوران گسترده انبساط پولی که طی بحران کرونا اجرا شد، بسیاری از بانک‌های مرکزی شروع به افزایش نرخ بهره کردند تا از افزایش تورم جلوگیری کنند. به عنوان مثال، فدرال رزرو ایالات متحده از ۲۰۲۲ روند افزایش نرخ بهره را شروع کرد تا تورم را که به سطوح بی‌سابقه‌ای در سال‌های پس از پاندمی رسیده بود، کنترل کند.

اما در سال ۲۰۲۴، فدرال رزرو و سایر بانک‌های مرکزی به تدریج سیاست‌های انقباضی خود را تعدیل کردند، زیرا برخی اقتصادها به حالت تعادل نزدیک شدند و تورم به سطوح هدف‌گذاری شده کاهش یافت.

۳. پیش‌بینی‌ها برای سال‌های ۲۰۲۵ تا ۲۰۲۷

الف) ادامه سیاست‌های انقباضی یا نرمال‌سازی پولی

با توجه به روند نزولی تورم و تلاش برای حفظ ثبات اقتصادی، احتمالاً بسیاری از بانک‌های مرکزی در سال‌های ۲۰۲۵ تا ۲۰۲۷ همچنان به روند نرمال‌سازی سیاست‌های پولی ادامه خواهند داد. این بدین معناست که بانک‌های مرکزی احتمالاً نرخ بهره را در سطوح بالاتری حفظ خواهند کرد تا از افزایش مجدد تورم جلوگیری کنند. این روند ممکن است در کشورهای مختلف با سرعت متفاوتی اجرا شود. به طور خاص، در اقتصادهای نوظهور که نرخ تورم هنوز در سطوح بالاتری قرار دارد، سیاست‌های انقباضی با شدت بیشتری ادامه خواهد یافت.

ب) احتمال کاهش نرخ بهره در برخی کشورها

در صورتی که رکود اقتصادی در برخی کشورها شکل بگیرد و رشد اقتصادی به شدت کاهش یابد، احتمال کاهش نرخ بهره در برخی مناطق برای تحریک رشد اقتصادی وجود دارد. این امر به ویژه در کشورهایی که نرخ تورم تحت کنترل قرار گرفته است، ممکن است به عنوان یک ابزار سیاستی در نظر گرفته شود.

ج) چالش‌های موجود در سیاست‌های پولی

یکی از بزرگ‌ترین چالش‌ها در سیاست‌های پولی در سال‌های آتی، تغییرات ساختاری در بازارهای جهانی است. تغییرات اقلیمی، بحران‌های اقتصادی منطقه‌ای، نابرابری‌های اجتماعی و مسائل مربوط به سیستم مالی جهانی از جمله عواملی هستند که ممکن است باعث پیچیده‌تر شدن تصمیم‌گیری‌های پولی شوند.

همچنین، رشد قابل توجه بدهی‌های دولتی در کشورهای مختلف، ممکن است فشارهای جدیدی را بر بانک‌های مرکزی وارد کند. در این راستا، سیاست‌گذاران باید تعادلی میان تحریک رشد اقتصادی و کنترل بدهی‌ها برقرار کنند.

د) دیجیتال‌سازی پول و ارزهای دیجیتال

یکی دیگر از روندهای مهم که ممکن است بر سیاست‌های پولی در سال‌های آتی تأثیر بگذارد، پیشرفت‌های فناوری و ورود ارزهای دیجیتال به نظام مالی است. بانک‌های مرکزی در بسیاری از کشورها به مطالعه و آزمایش ارزهای دیجیتال بانک مرکزی (CBDC) پرداخته‌اند. این ارزها ممکن است به سیاست‌گذاران کمک کنند تا سیاست‌های پولی را به طور مؤثرتری اجرا کنند، اما در عین حال چالش‌های جدیدی از جمله حفظ امنیت سیستم‌های مالی و مقابله با پولشویی و تأمین مالی تروریسم را ایجاد خواهند کرد.

۴. چشم‌انداز سیاست‌های پولی جهانی و منطقه‌ای تا ۲۰۲۷

در افق چند ساله تا ۲۰۲۷، می‌توان چندین روند اصلی را برای سیاست‌های پولی پیش‌بینی کرد:

- نرمال‌سازی ادامه‌دار نرخ بهره: بسیاری از بانک‌های مرکزی همچنان به سمت نرمال‌سازی سیاست‌های پولی حرکت خواهند کرد. به ویژه در کشورهای پیشرفته، با کاهش تورم و بهبود شرایط اقتصادی، انتظار می‌رود که نرخ بهره در سطوح بالاتری باقی بماند.
- چالش‌های جهانی: تغییرات اقلیمی و بحران‌های اقتصادی و سیاسی احتمالی می‌توانند بر سیاست‌های پولی تأثیر بگذارند.

به عنوان مثال، بحران‌های انرژی و مشکلات در زنجیره تأمین می‌توانند تورم را تحت فشار قرار دهند و سیاست‌های پولی را پیچیده کنند.

- تحولات دیجیتال: ورود ارزهای دیجیتال و فن‌آوری‌های بلاک‌چین به سیستم‌های مالی احتمالاً تأثیر عمیقی بر سیاست‌های پولی خواهد داشت. بانک‌های مرکزی ممکن است سیاست‌های جدیدی برای مواجهه با این تحول اتخاذ کنند.

۵. نتیجه‌گیری

در مجموع، سیاست‌های پولی تا ۲۰۲۷ احتمالاً تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل داخلی و خارجی قرار خواهد گرفت. به طور خاص، بانک‌های مرکزی با چالش‌هایی همچون کنترل تورم، مدیریت رشد اقتصادی و تغییرات در بازارهای مالی روبه‌رو خواهند بود. اگرچه پیش‌بینی‌های دقیقی برای هر کشور وجود ندارد، اما روند کلی نشان‌دهنده نرمال‌سازی تدریجی نرخ بهره و تلاش برای حفظ ثبات اقتصادی است.

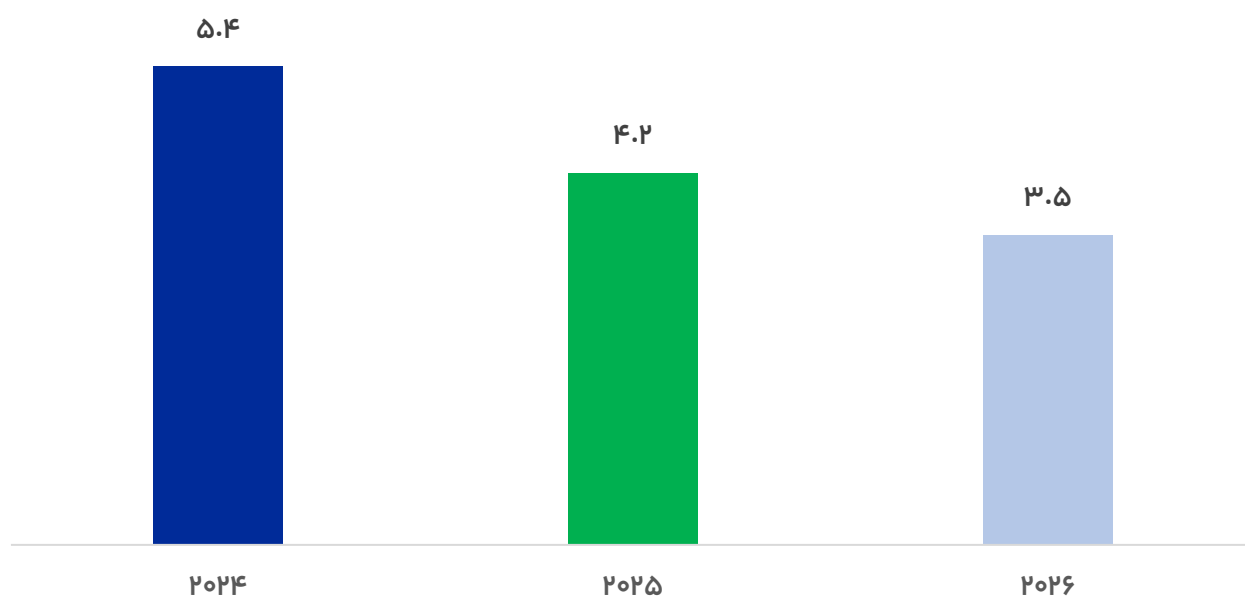
بر اساس آخرین گزارش‌های صندوق بین‌المللی پول پیشبینی میشود تورم جهانی تا ۲۰۲۶ روند کاهشی داشته باشد. در سال ۲۰۲۴، تورم جهانی از ۶.۷٪ در سال ۲۰۲۳ به ۵.۴٪ کاهش یافته است و در سال ۲۰۲۵ انتظار میرود به ۴.۳٪ برسد. این کاهش در کشورهای توسعه‌یافته بیشتر مشهود است.

این روند کاهشی در تورم به بانک‌های مرکزی، مانند فدرال رزرو آمریکا و بانک مرکزی اروپا، امکان داده است تا نرخ‌های بهره را کاهش دهند؛ اقدامی که پس از افزایش‌های متوالی برای کنترل تورم صورت می‌گیرد. با وجود افزایش هزینه‌های وام‌گیری، اقتصادها، به‌ویژه در آمریکا، به رشد خود ادامه داده و بازار کار نیز قوی باقی مانده است.

با این حال، صندوق بین‌المللی پول هشدار می‌دهد که ممکن است در مسیر کاهش تورم موانعی وجود داشته باشد. قیمت‌های بالای خدمات و تنش‌های تجاری می‌توانند باعث افزایش هزینه‌های واردات و در نتیجه افزایش تورم شوند.

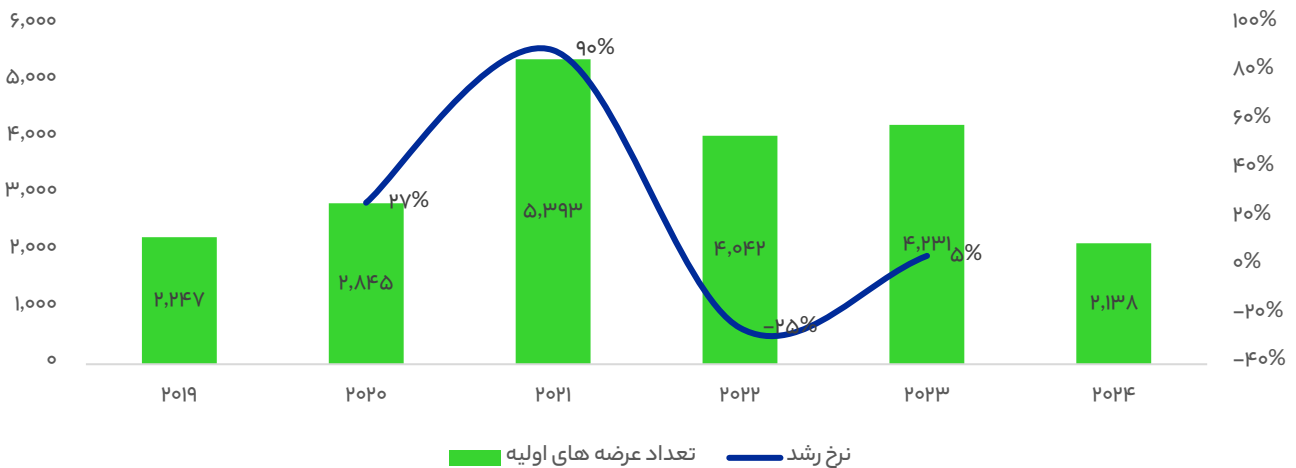
در مجموع، IMF اعلام کرده است که مبارزه جهانی با تورم تا حد زیادی موفقیت‌آمیز بوده است و تورم به‌طور قابل‌توجهی کاهش یافته است. این کاهش تورم با کمترین تأثیر منفی بر رشد اقتصادی همراه بوده است.

تورم جهانی

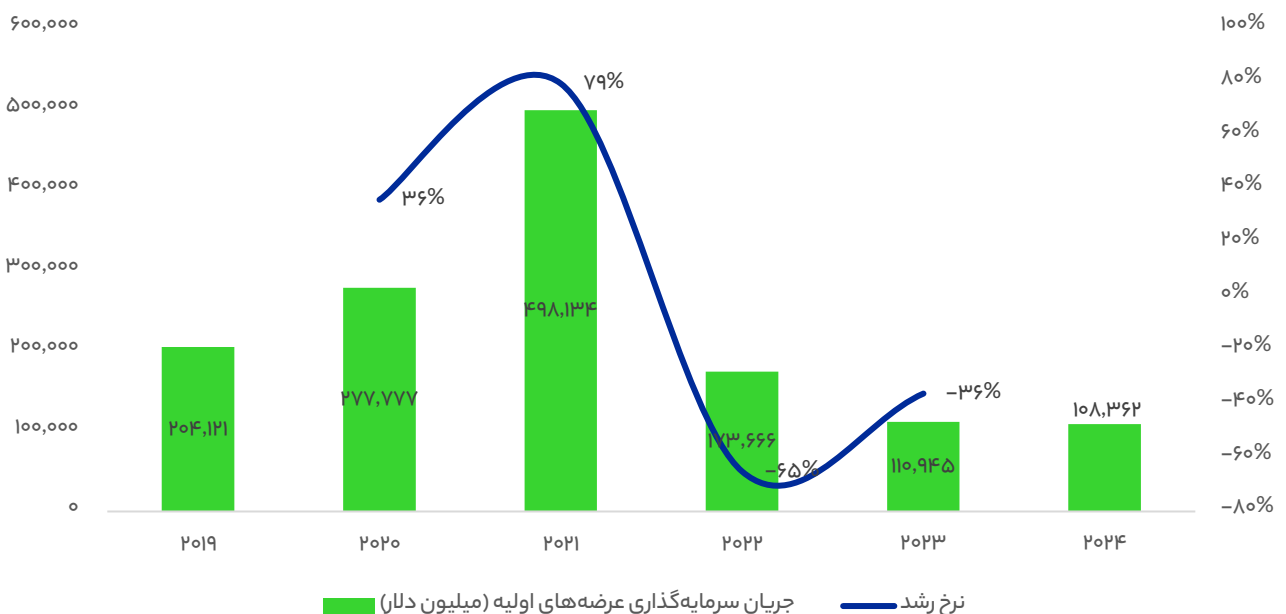

بازارهای جهانی در سال‌های اخیر تحت تأثیر عوامل مختلف اقتصادی و ژئوپلیتیکی نوسانات قابل توجهی داشته‌اند. ارزش بازار از ۹۳.۳ تریلیون دلار در ۲۰۱۹ به ۱۲۵.۷ تریلیون دلار در ۲۰۲۴ افزایش یافته که نشان‌دهنده بازگشت نسبی اعتماد سرمایه‌گذاران در برخی دوره‌ها است. با این حال، کاهش ۲۰ درصدی ارزش بازار در ۲۰۲۲ و افت شدید ۶۵ درصدی در جریان سرمایه‌گذاری در عرضه‌های اولیه (از ۲۰۴.۱ میلیارد دلار به ۱۰۸.۳ میلیارد دلار) نشان‌دهنده حساسیت بازار به بحران‌های ژئوپلیتیکی و سیاست‌های پولی سخت‌گیرانه است. در عین حال، رشد ۵۵ درصدی ارزش معاملات در ۲۰۲۰ و افزایش قابل توجه تعداد معاملات نشان‌دهنده افزایش مشارکت سرمایه‌گذاران خرد و رشد نقدینگی در بازار است. این روند تحت تأثیر ورود تکنولوژی‌های جدید و دسترسی بیشتر به بازارهای مالی بوده، اما در عین حال نوسانات بیشتری نیز ایجاد کرده است.

تعداد عرضه‌های اولیه

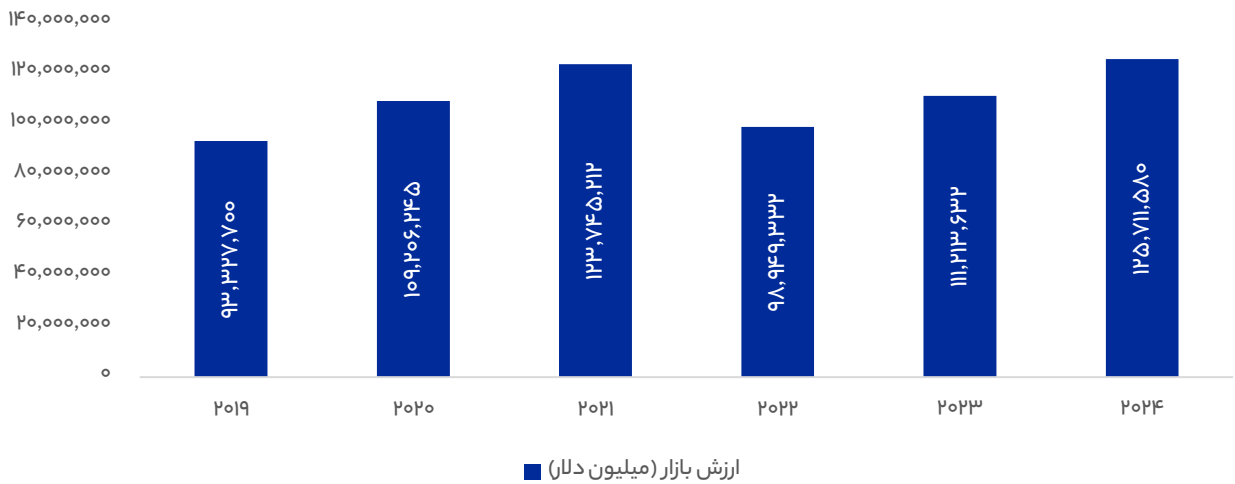

جریان سرمایه‌گذاری عرضه‌های اولیه (میلیون دلار)

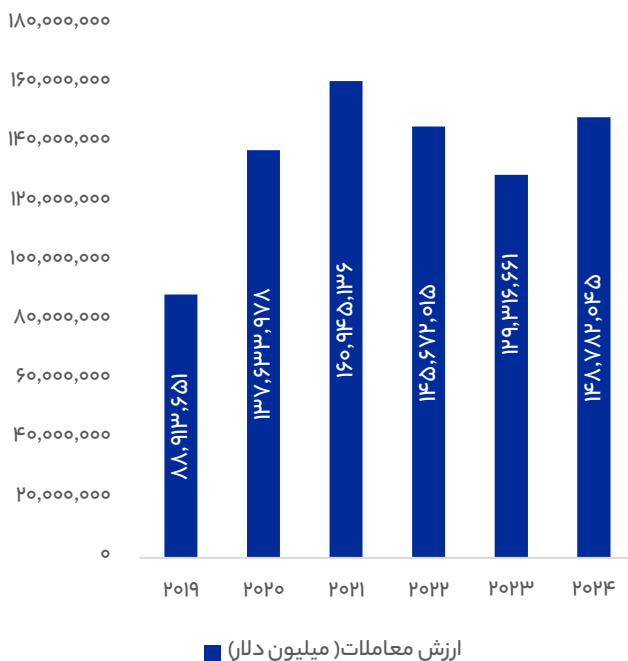

چشم‌انداز آینده بازارهای جهانی احتمالاً به سمت پروژه‌های پایدارتر و تکنولوژی‌محور خواهد بود. با این حال، برای حفظ رشد پایدار و عبور از ریسک‌های کوتاه‌مدت، تقویت اعتماد سرمایه‌گذاران و اتخاذ سیاست‌های منسجم ضروری به نظر می‌رسد.

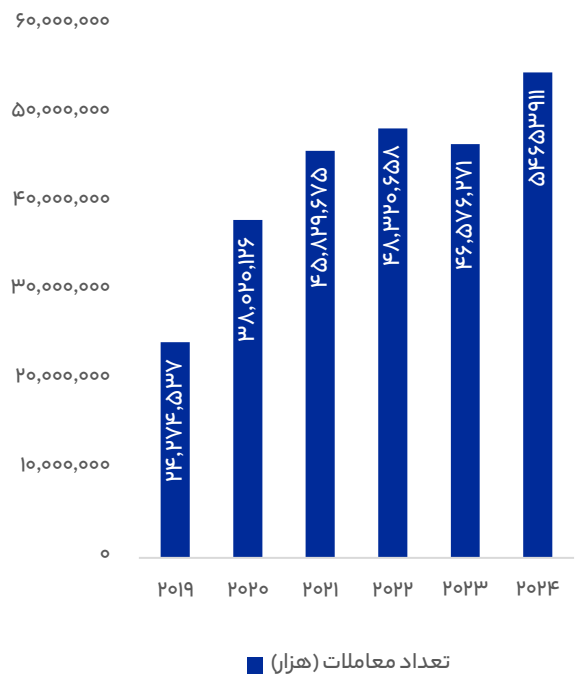
ارزش بازار (میلیون دلار)

ارزش معاملات (میلیون دلار)

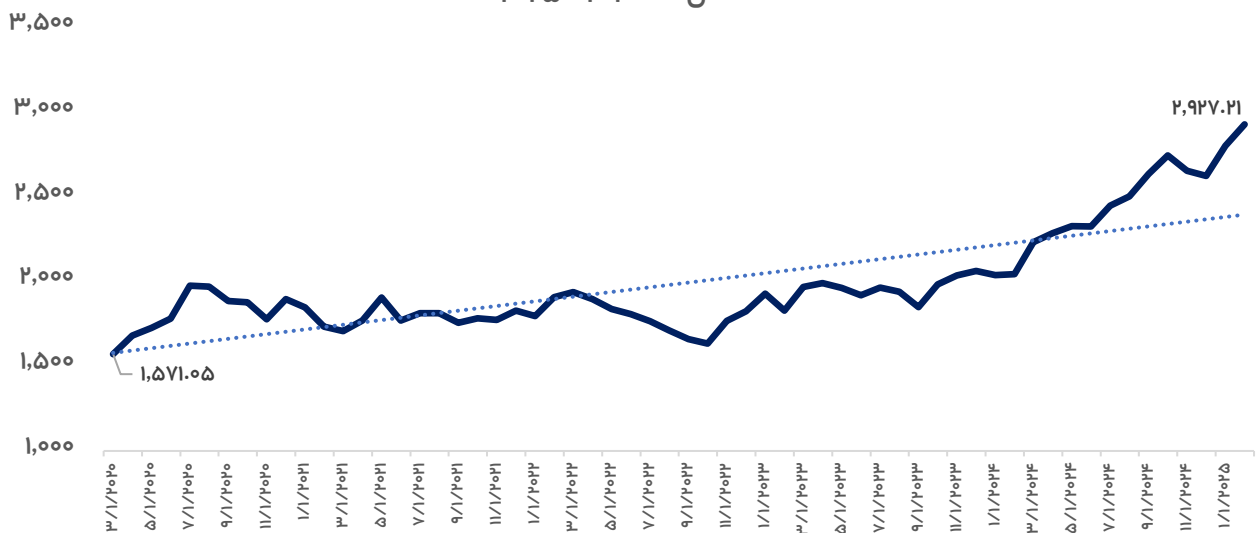
تعداد معاملات (هزار)

بازار جهانی – اونس طلا

از سال ۲۰۲۰، قیمت اونس طلا نوسانات قابل توجهی را تجربه کرده است. در سال ۲۰۲۰، به دلیل شیوع COVID-19 و افزایش نااطمینانی‌های اقتصادی، قیمت طلا به بیش از ۲,۰۷۰ دلار رسید. در سال ۲۰۲۱، با بهبود شرایط اقتصادی، قیمت به محدوده ۱,۷۵۰ تا ۱,۸۵۰ دلار کاهش یافت. در سال ۲۰۲۲، تنش‌های ژئوپولیتیکی و افزایش تورم باعث شد قیمت طلا به حدود ۲,۰۰۰ دلار برسد. در سال ۲۰۲۳، قیمت در محدوده ۱,۹۰۰ تا ۲,۰۵۰ دلار نوسان داشت. در سال ۲۰۲۴، قیمت طلا با افزایش قابل توجهی مواجه شد و با رشد حدود ۲۷ درصدی، بهترین عملکرد سالانه خود را از سال ۲۰۱۰ به ثبت رساند. این افزایش به دلیل مجموعه‌ای از عوامل اقتصادی و ژئوپولیتیکی بود. با توجه به ادامه تنش‌های ژئوپولیتیکی و پیش‌بینی کاهش بیشتر نرخ بهره توسط بانک‌های مرکزی، انتظار می‌رود تقاضا برای طلا در سال ۲۰۲۵ همچنان بالا باقی بماند. برخی تحلیل‌گران پیش‌بینی می‌کنند که قیمت طلا ممکن است به مرز ۳,۰۰۰ دلار در هر اونس نزدیک شود.

انس طلا ۲۰۲۰ - ۲۰۲۵

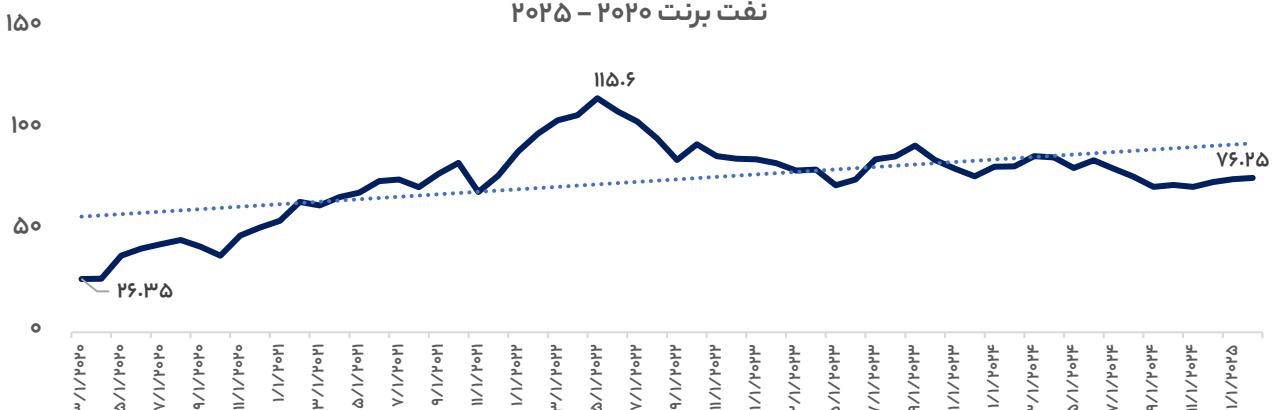

بازار جهانی – نفت برنت

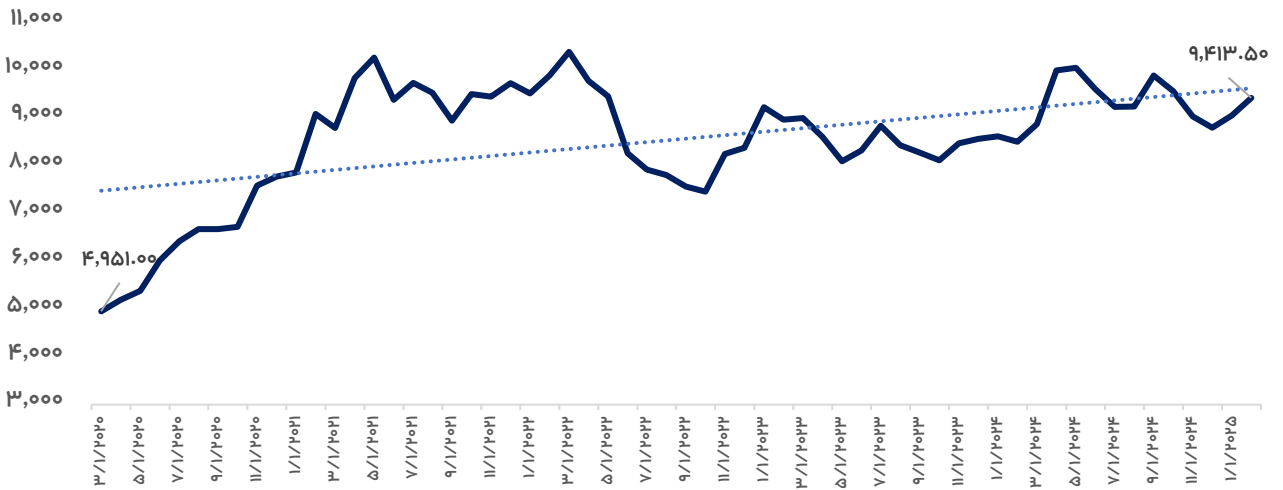
از سال ۲۰۲۰، قیمت نفت برنت نوسانات قابل توجهی را تجربه کرده است. در سال ۲۰۲۰، به دلیل شیوع COVID-19 و کاهش شدید تقاضا، قیمت نفت به پایین‌ترین سطح خود رسید و حتی به زیر ۲۰ دلار در هر بشکه سقوط کرد. در سال ۲۰۲۱، با بهبود وضعیت اقتصادی و افزایش تقاضا، قیمت نفت به حدود ۷۰ دلار در هر بشکه رسید.

در سال ۲۰۲۲، با بروز جنگ روسیه و اوکراین و افزایش نگرانی‌ها از عرضه نفت، قیمت برنت به بالای ۱۰۰ دلار افزایش یافت. در سال ۲۰۲۳، به دلیل نوسانات بازار و نگرانی‌ها از رکود اقتصادی، قیمت نفت در محدوده ۷۵ تا ۹۰ دلار نوسان داشت. در سال ۲۰۲۴، قیمت نفت خام برنت نوسانات قابل توجهی را تجربه کرد. در نیمه اول سال، قیمت‌ها تقریباً ثابت بود و بین ۸۳ تا ۸۵ دلار در هر بشکه باقی ماند. با این حال، در اوایل ژوئن، قیمت‌ها به کف شش‌ماهه نزدیک به ۷۵ دلار رسید و سپس تا ابتدای ژوئیه به حدود ۸۹ دلار افزایش یافت. پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد که قیمت نفت برنت در سال ۲۰۲۵ ممکن است به طور متوسط به ۷۳ دلار در هر بشکه برسد. این کاهش قیمت به دلیل افزایش عرضه جهانی نفت و کاهش رشد تقاضا، به ویژه در چین، است.

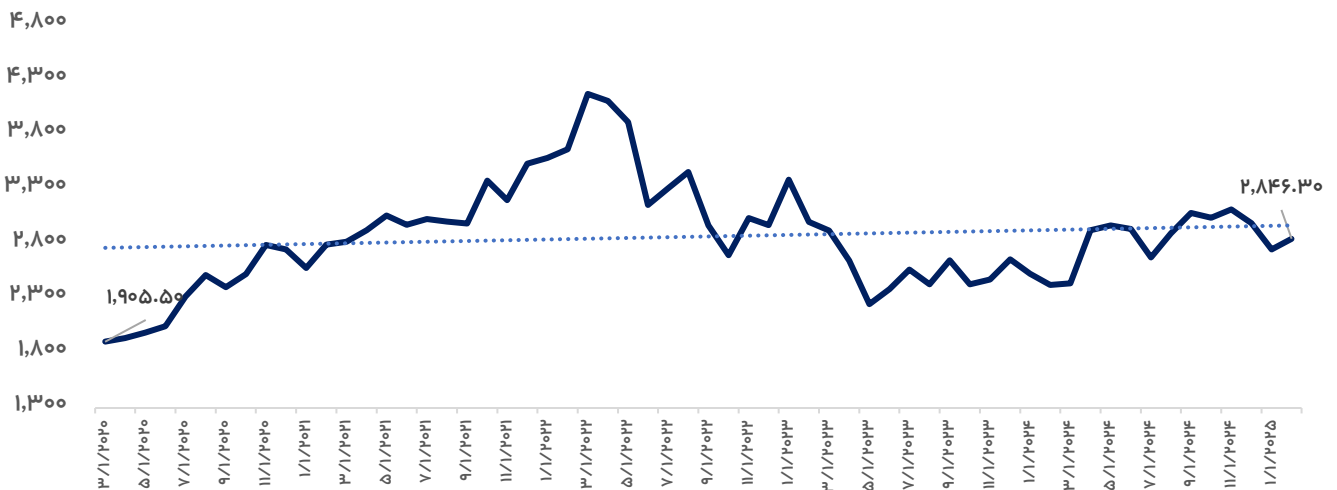
نفت برنت ۲۰۲۰ - ۲۰۲۵

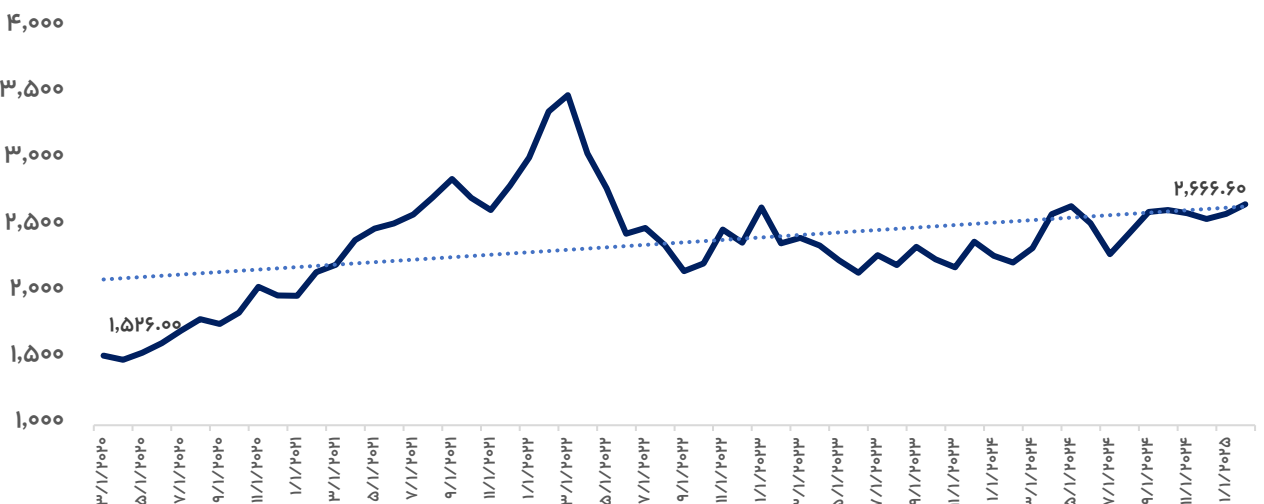
مس ۲۰۲۰ - ۲۰۲۵

روی ۲۰۲۰ - ۲۰۲۵

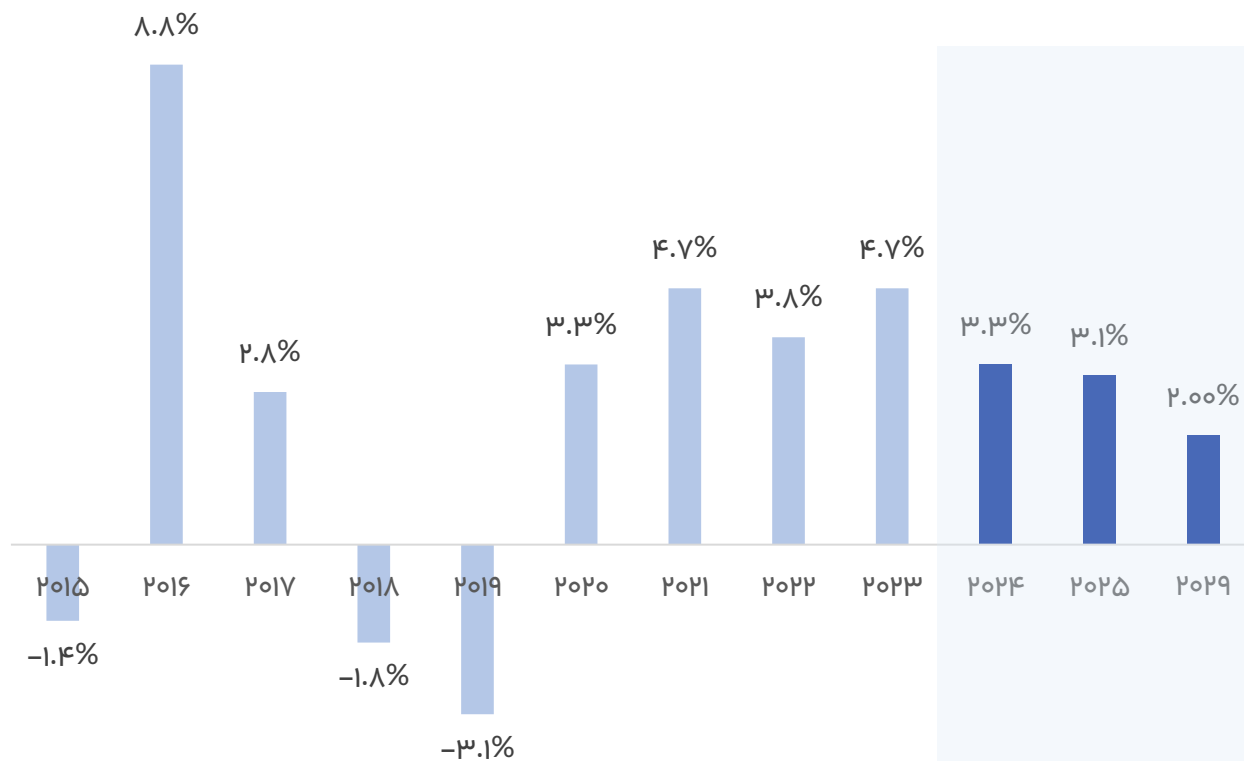

آلومینیوم ۲۰۲۰ - ۲۰۲۵

دولت در سال جاری دستیابی به رشد هفت درصدی اقتصادی را هدف‌گذاری کرده است. هر چند این هدف‌گذاری با استناد به رشد اقتصادی ۶ ماهه اول سال ۱۴۰۲ صورت گرفته اما صندوق بین‌المللی پول در گزارشی رشد اقتصادی ایران برای سال ۲۰۲۵ را کاهش‌ی پیش‌بینی کرده است. کاهش سرعت رشد اقتصادی که از سال ۲۰۲۳ آغاز شده اما همچنان تا سال‌های آتی ادامه خواهد یافت؛ براساس پیش‌بینی IMF، رشد اقتصادی پیش‌بینی‌شده برای ایران در سال ۲۰۲۵ به ۳.۱ درصد می‌رسد و در جایگاه دوازدهم منطقه قرار خواهد گرفت. اتاق بازرگانی ایران نیز در گزارشی اعلام کرده به دلیل ادامه تحریم‌ها، عدم سرمایه‌گذاری، کسری بودجه دولت و کاهش فروش نفت، ایران در سال آینده در رکود تورمی به سر می‌برد.

رشد اقتصادی ایران

سال ۱۴۰۲ با امیدواری‌هایی در عوامل سیاسی و اقتصادی از جمله افزایش صادرات نفت، آزاد سازی منابع بلوکه شده ایران در عراق و کره، عضویت ایران در پیمان‌های شانگهای و بریکس و تنش‌زدایی با عربستان آغاز شد که این عوامل انتظارات تورمی را تا حدی کاهش می‌داد. بر اساس گزارشات داخلی منتشر شده، در سال ۱۴۰۲، رشد اقتصادی معادل ۱/۵ درصد بود و ۶/۲ واحد درصد از آن به بخش نفت برمی‌گشت. رشد مصرف بخش خصوصی در همان دوره ۵/۹ درصد و رشد تشکیل سرمایه ثابت ناخالص ۵/۴ درصد بود. در نتیجه رویدادهای رخ داده در سال گذشته، خلاصه‌ای از وضعیت کلی شاخص‌های کلان اقتصادی ایران بر اساس داده‌های مرکز آمار ایران در جدول زیر ارائه شده است.

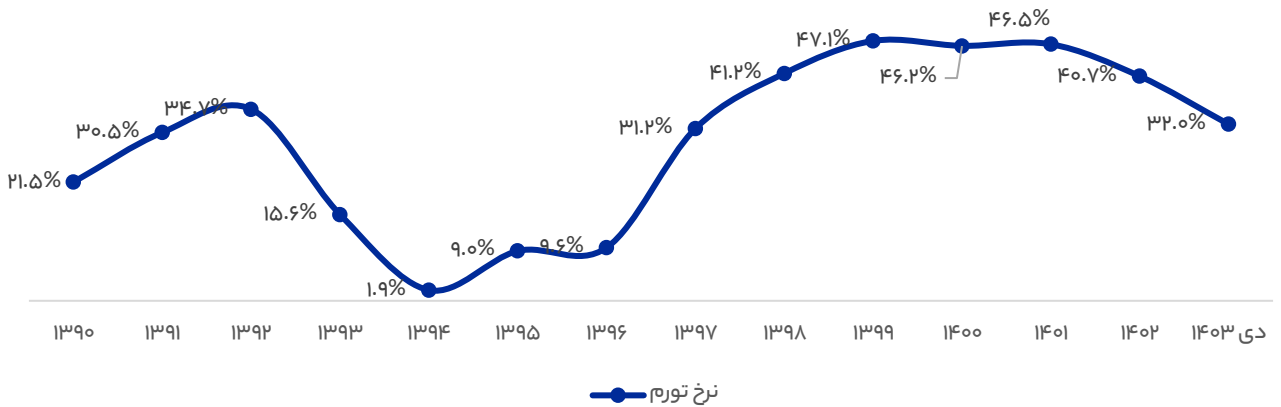
شرح		۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲
جمعیت و اشتغال	جمعیت - میلیون نفر	۸۲.۱	۸۳.۱	۸۳.۷	۸۴.۱	۸۴.۸	۸۵.۶
	نرخ بیکاری (درصد)	۱۲	۱۰.۷	۹.۶	۹.۲	۸.۲	۷.۶
بخش واقعی اقتصاد	رشد اقتصادی (درصد)	-۴.۷	-۴.۲	۱	۴.۳	۲.۸	۵.۱
	اقتصاد بدون نفت (درصد)	-۲.۵	۳	۰.۳	۳.۵	۱.۶	۲.۵
	نرخ تورم کل کشور (درصد)	۲۶.۹	۳۴.۸	۳۶.۴	۴۰.۲	۴۵	۴۴.۴
	شاخص فلاکت (درصد)	۳۹	۴۵.۵	۴۶	۴۹.۴	۵۳.۲	۵۲
تجارت خارجی	تغییرات ارزش دلاری صادرات گمرکی نسبت به دوره مشابه سال قبل (درصد)	-۴.۹	-۷.۳	-۱۵.۸	۳۹	-۱۰.۶	۳.۹
	تغییرات ارزش دلاری واردات گمرکی نسبت به دوره مشابه سال قبل (درصد)	-۲۰.۷	۲.۱	-۱۱.۸	۳۶.۳	۱۶.۷	۱۳.۱
	درجه باز بودن اقتصاد (درصد)	۴۲.۱	۳۵.۸	۳۲.۶	۳۲.۷	۴۷.۸	۴۴.۳

نرخ تورم در هر کشور، میزان افزایش قیمت شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی را نشان می‌دهد که یکی از مهمترین متغیرهای اقتصادی برای فعالان اقتصادی و خانوارها محسوب می‌شود. همچنین نقدینگی، حجم پول نقد در خارج از سیستم بانکی است که قابلیت تورمزایی دارد، بدین معنی که چنانچه حجم پول نقد بالا باشد، قدرت خرید بالا رفته و باعث گران شدن کالا یا خدمات بیشتر از ارزش موجودشان می‌شود.

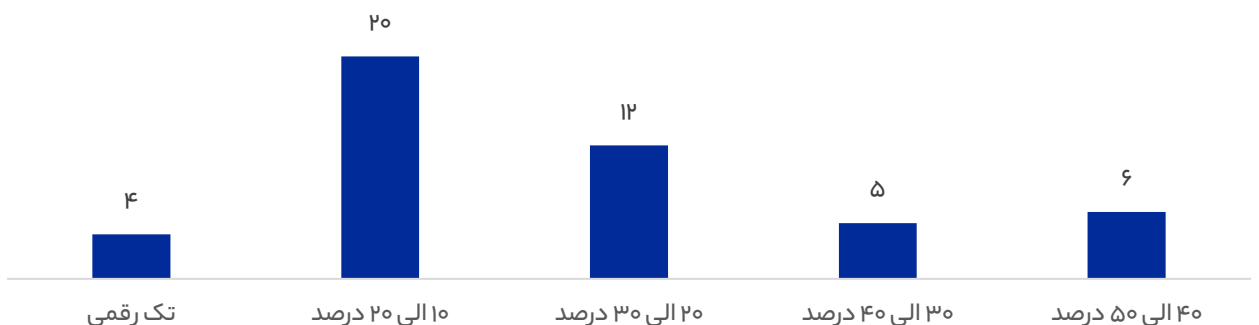
بر اساس گزارش مرکز آمار ایران، در دی ماه ۱۴۰۳ شاخص قیمت مصرف کننده خانوارهای کشور به عدد ۲۹۳.۴ رسیده است که نسبت به ماه قبل، ۲.۹ درصد افزایش، نسبت به ماه مشابه سال قبل، ۳۱.۸ درصد افزایش و در دوازده ماهه منتهی به ماه جاری نسبت به دوره مشابه سال قبل، ۳۲.۰ درصد افزایش داشته است.

بر اساس داده‌های بانک مرکزی، از سال ۱۳۵۷ تا پایان دی ۱۴۰۳ یعنی طی ۴۷ سال، اقتصاد ایران فقط طی ۲۴ سال تورم کمتر از ۲۰ درصد را تجربه کرده است و در سال‌های اخیر با نرخ تورمی بالای ۳۵ درصد شرایط ویژه‌ای برای اقتصاد پیش آمده است که در صورت عدم کنترل درست متغیرهای پولی، اقتصاد ایران میتواند به فاجعه‌ی ابر تورم دچار شود. متوسط ساده نرخ تورم طی ۴۶ سال مورد بررسی ۲۱.۵ درصد و بیشترین تواتر مربوط به نرخ تورم در بازه ۱۰ الی ۲۰ درصد طی ۲۰ سال بوده است. طی ۵ سال متوالی منتهی به دی ۱۴۰۳ (۱۳۹۹ الی ۱۴۰۳) نرخ تورم در اقتصاد ایران بالای ۳۵ درصد بوده و بیشترین مدت ماندگاری را در این دوره داشته است. بالاترین نرخ تورم ایران طی سال‌های ۱۳۵۷ الی ۱۴۰۳ مربوط به سال ۱۳۷۴ و برابر با ۴۹/۴ درصد است که در سال ۱۳۷۵ به ۲۳/۲ درصد کاهش یافت.

نرخ تورم

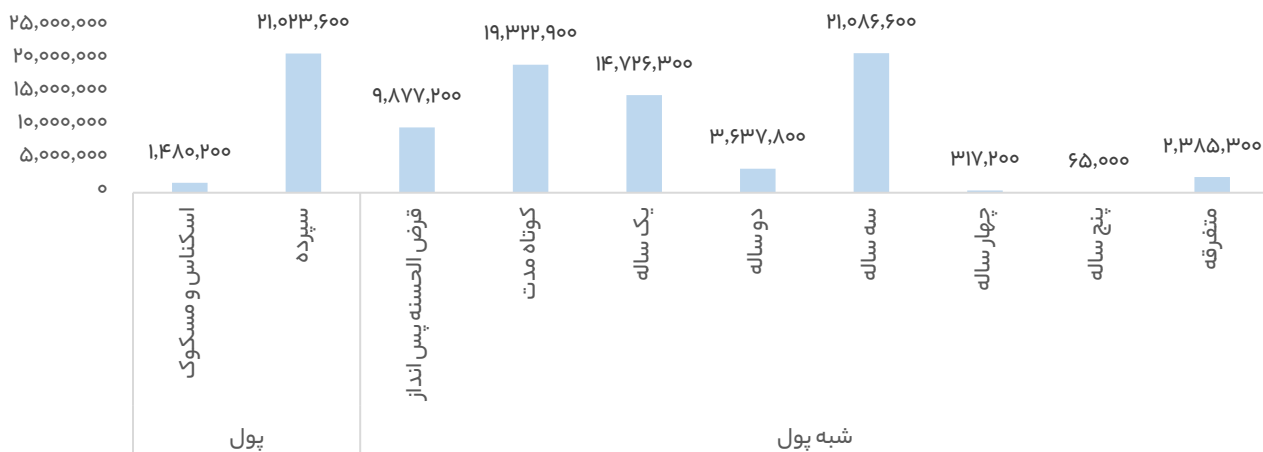

تواتر تجربه تورم طی سال‌های ۱۳۵۷ الی دی ماه ۱۴۰۳ تعداد سال

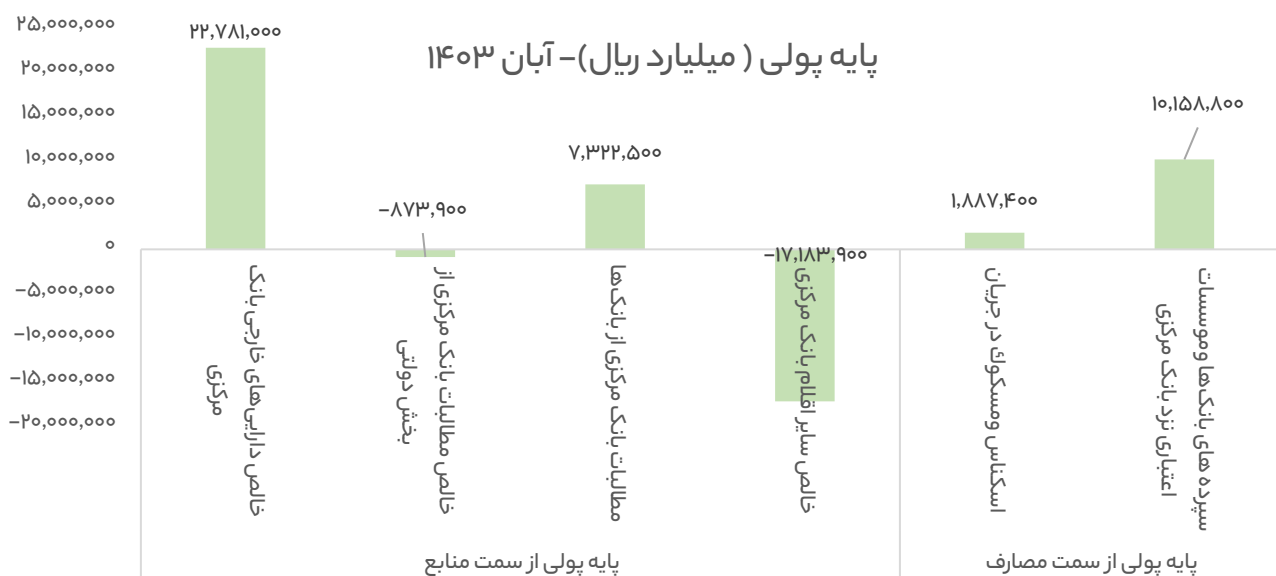

براساس آخرین گزارش بانک مرکزی در آبان ماه ۱۴۰۳ پایه پولی کشور به ۱۲,۰۴۶ هزار میلیارد ریال رسیده است. همچنین ضریب فزاینده نقدینگی عدد ۷۰۷۹۵ را نشان می‌دهد. نقدینگی نیز به عدد ۹۳,۹۲۲ هزار میلیارد ریال رسیده است. نمودارهای روبه رو نقدینگی را بر اساس اجزای تشکیل دهنده و پایه پولی را از سمت مصارف و منابع نشان می‌دهد.

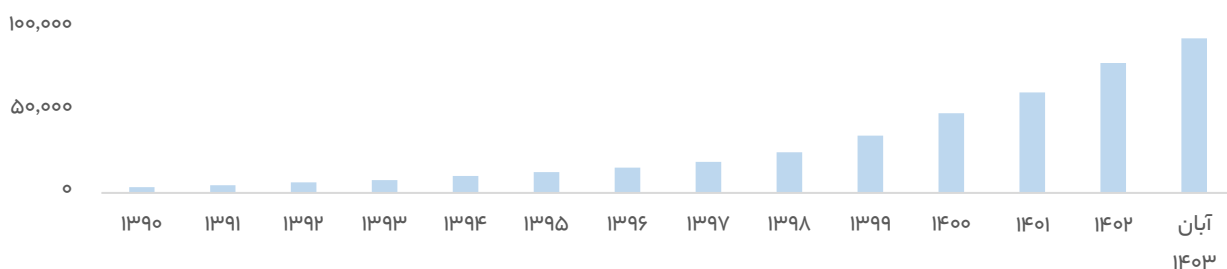
نقدینگی (میلیارد ریال) - آبان ۱۴۰۳

پایه پولی (میلیارد ریال) - آبان ۱۴۰۳

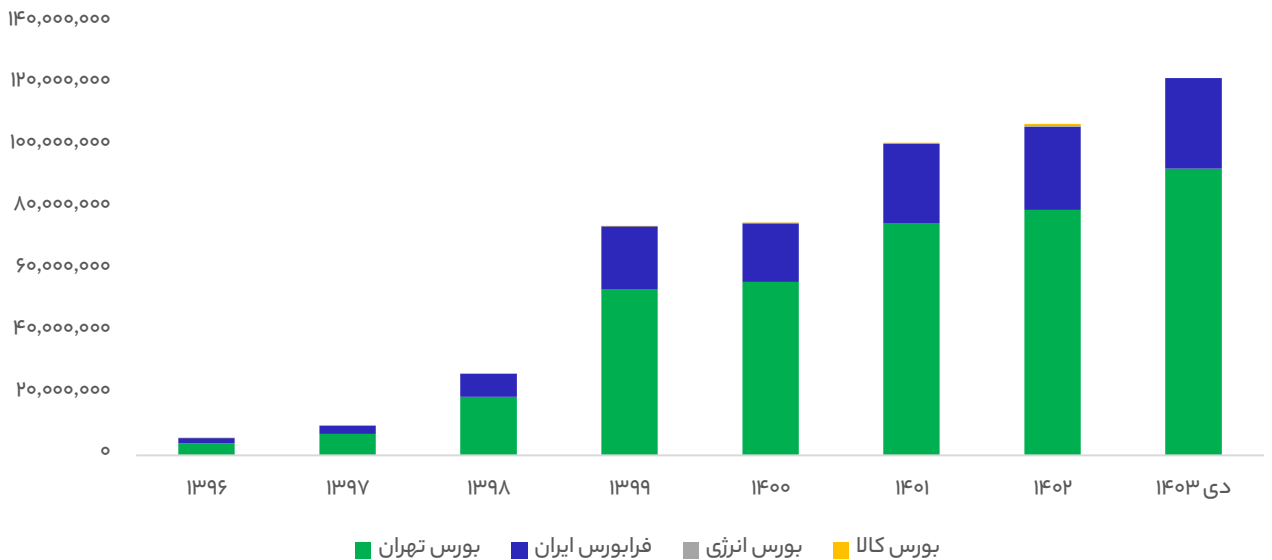

نقدینگی - میلیارد ریال

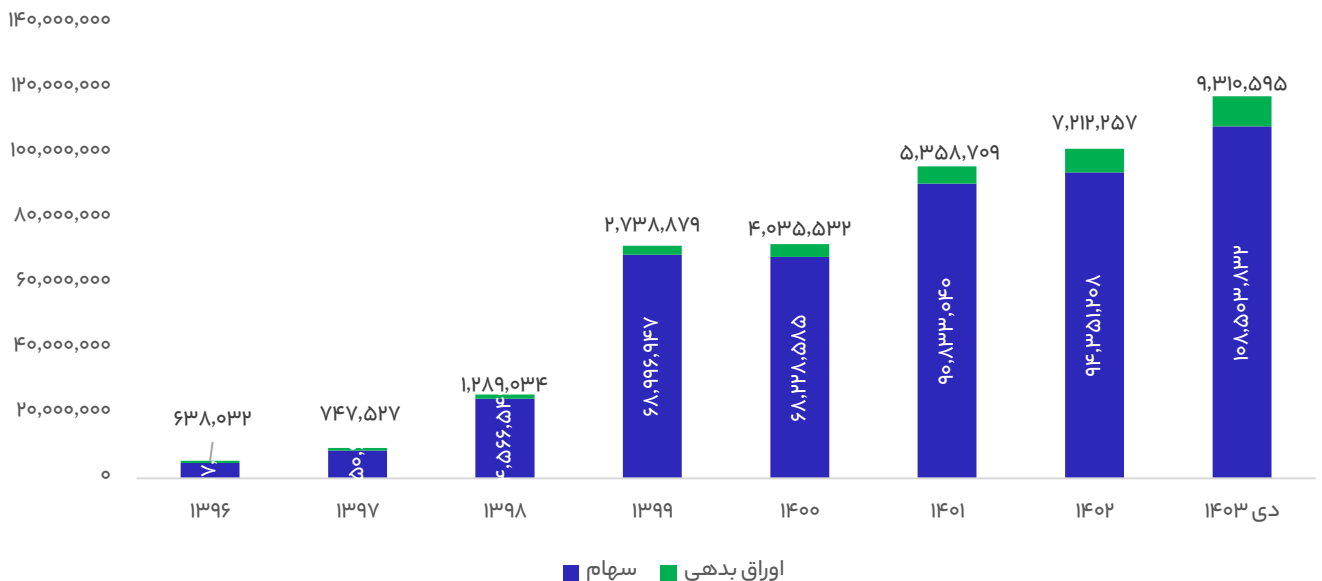
بازار سرمایه ایران از ۴ بازار بورس تهران، فرابورس ایران، بورس کالا و بورس انرژی تشکیل شده است. مجموع ارزش این ۴ بورس ارزش بازار سرمایه را مشخص می‌کند. ارزش بازار بورس و فرابورس هواره بیش از ۹۹ درصد ارزش بازار سرمایه را تشکیل می‌دهد.

ارزش بازار - میلیارد ریال

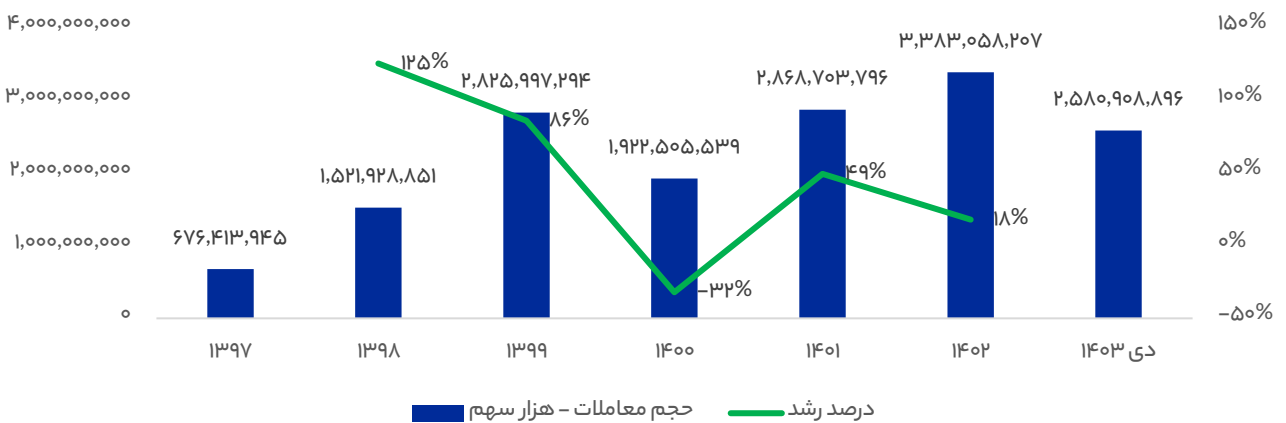
در نگاهی دیگر بازار سرمایه ایران شامل سهام و اوراق بدهی است. که ارزش سهام طی ۵ سال گذشته حدود ۹۰ درصد از کل ارزش بازار سرمایه را شامل می‌شود.

ارزش بازار سرمایه به تفکیک سهام و بدهی (هزار میلیارد تومان)

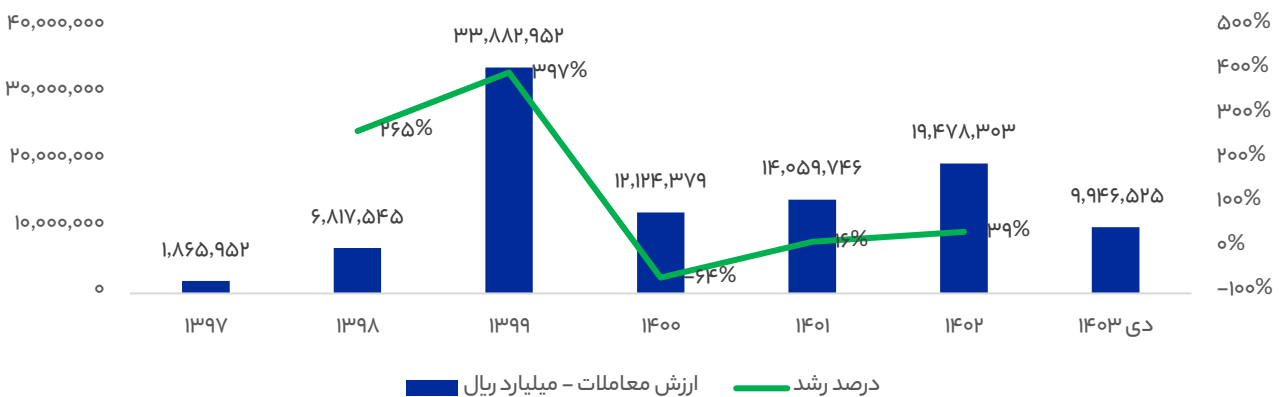

با توجه به نمودارهای رسم شده، در ۱۰ ماهه ابتدایی سال ۱۴۰۳، نسبت ارزش معاملات به حجم معاملات طی ۳ سال اخیر رشد ملموسی داشته است و این روند ضمن کاهش حجم معاملات، ارزش معاملات و تعداد معاملات بیانگر عدم رونق بازار تا به اینجای کار در ۱۰ ماهه سال ۱۴۰۳ است. همچنین بالا رفتن ارزش معاملات، تعداد معاملات و کاهش هم‌زمان نسبت ارزش معاملات به تعداد معاملات را می‌توان مشابه دوران طلایی بازار سرمایه، دوره رونق بازار دانست.

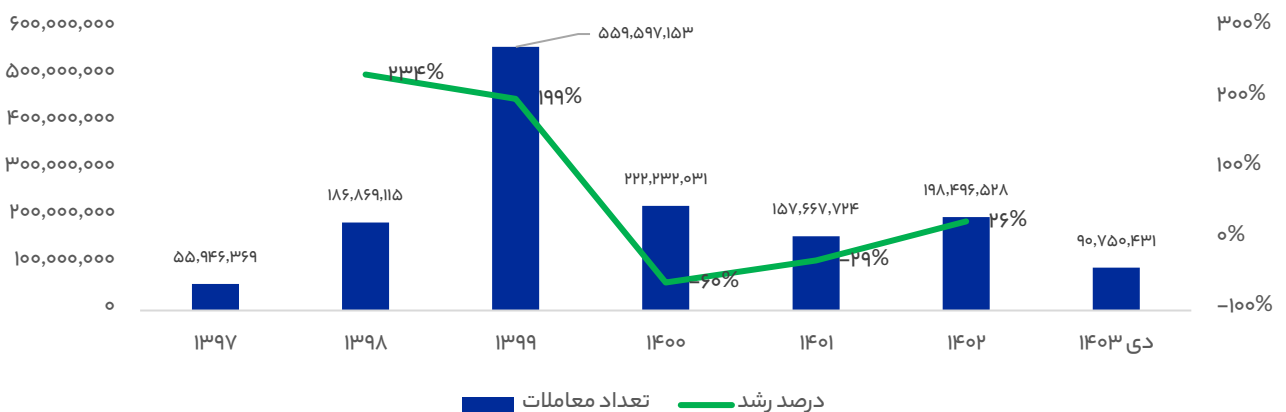
حجم معاملات - هزار سهم

ارزش معاملات - میلیارد ریال

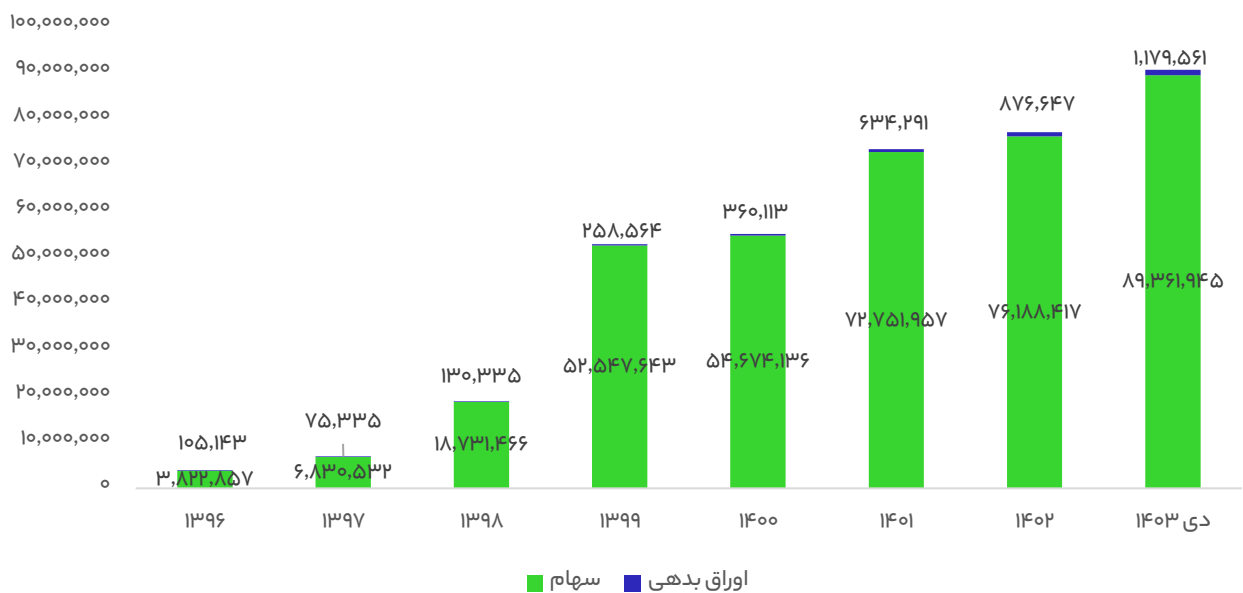
تعداد معاملات

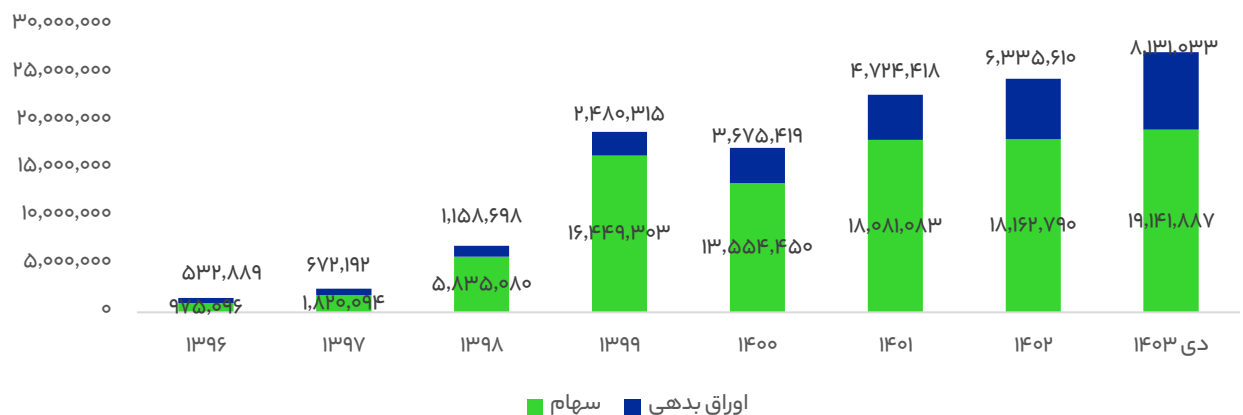
بر اساس آخرین گزارش آماری سازمان بورس و اوراق بهادار مجموع ارزش ۴ بازار بورس تهران، فرابورس ایران، بورس کالا و بورس انرژی در پایان دی ماه ۱۴۰۳ به ۱۲۳,۲۴۴,۳۶۱ میلیارد ریال است.

ارزش بازار بورس تهران و فرابورس ایران به ۱۲۲,۰۹۱,۹۸۷ میلیارد ریال در پایان دی ماه ۱۴۰۳ رسیده است. از سال ۱۳۹۶ تا دی ماه ۱۴۰۳ همواره بیش از ۹۰ درصد ارزش بازار سرمایه را، بازار سهام تشکیل می‌دهد. سهام بازار اوراق بدهی همواره کمتر از ۱۰ درصد بوده است. نمودارهای روبه‌رو ارزش بازار بورس تهران و فرابورس ایران را به تفکیک سهام و اوراق بدهی نشان می‌دهند.

بورس تهران

فرابورس ایران

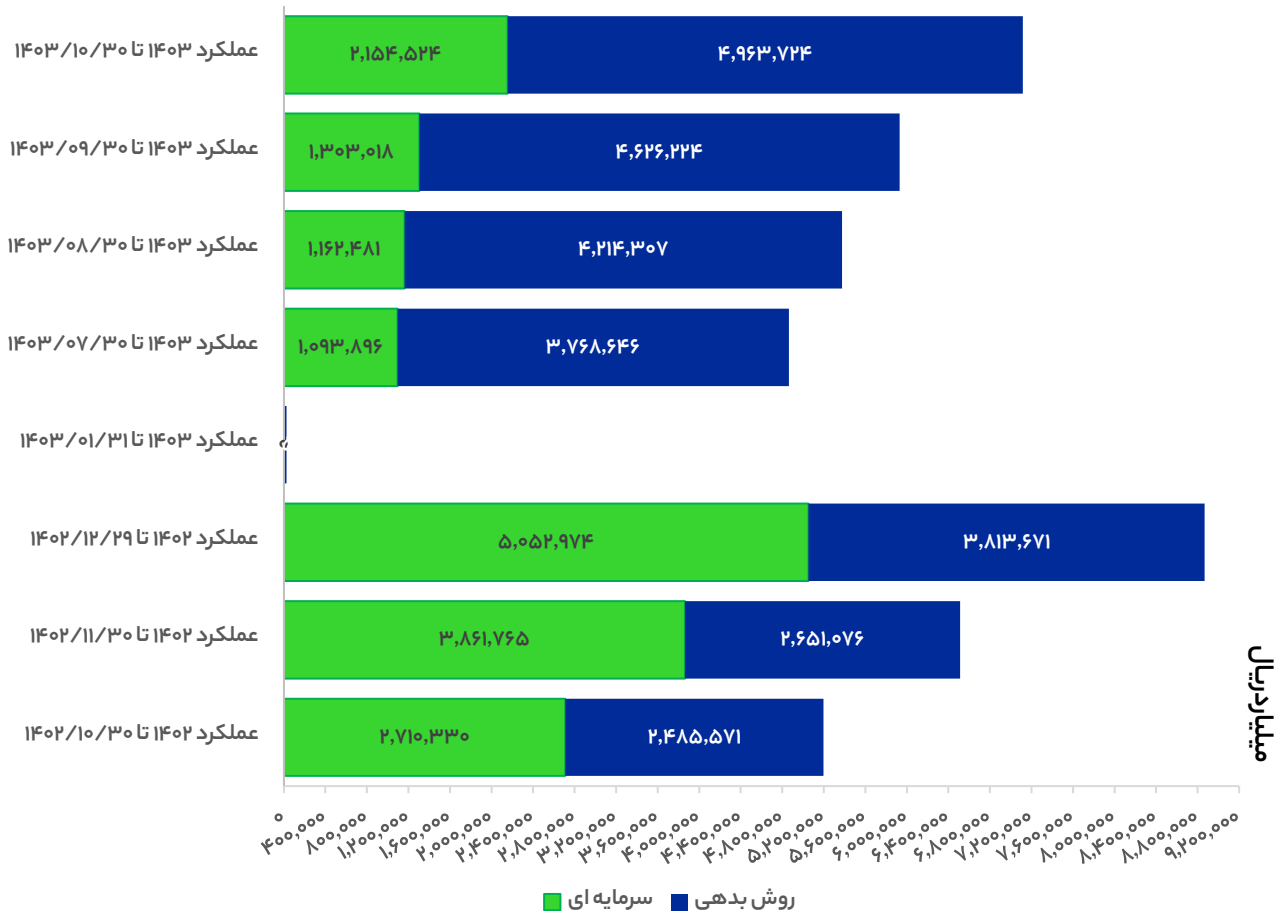

* منبع: گزارش سازمان بورس و اوراق بهادار منتهی به پایان مرداد ۱۴۰۳

ارزش جذب و تجهیز منابع به تفکیک سرمایه‌ای و بدهی

در نمودار ارزش جذب و تجهیز تجمعی منابع به تفکیک سرمایه‌ای و بدهی، بیشترین سهم در جذب سرمایه‌ای در ۱۰ ماه نخست سال ۱۴۰۳ مربوط به افزایش سرمایه شرکت‌های سهامی به ترتیب افزایش سرمایه از محل مازاد تجدید ارزیابی، جمعاً به مبلغ ۷۲۹,۶۷۸ میلیارد ریال، افزایش سرمایه از محل سود انباشته جمعاً به مبلغ ۶۵۴,۵۴۵ میلیارد ریال و افزایش سرمایه از محل آورده و مطالبات حال شده جمعاً به مبلغ ۵۲۹,۵۳۰ میلیارد ریال بوده است. در این بین عرضه اولیه سهام شرکت‌ها (بورس و فرابورس) و تاسیس شرکت‌های سهامی عام، به ترتیب ۵۱,۵۱۸ و ۱۲,۴۰۰ میلیارد ریال از جذب منابع مالی در ۱۰ ماه ابتدایی سال ۱۴۰۳ را شامل می‌شود. با توجه به مقایسه ۱۰ ماهه ابتدایی سال ۱۴۰۲ و سال ۱۴۰۳ سهم روش بدهی از ارزش جذب و تجهیز منابع به صورت قابل توجهی افزایش یافته است.

ارزش جذب و تجهیز منابع به تفکیک سرمایه‌ای و بدهی

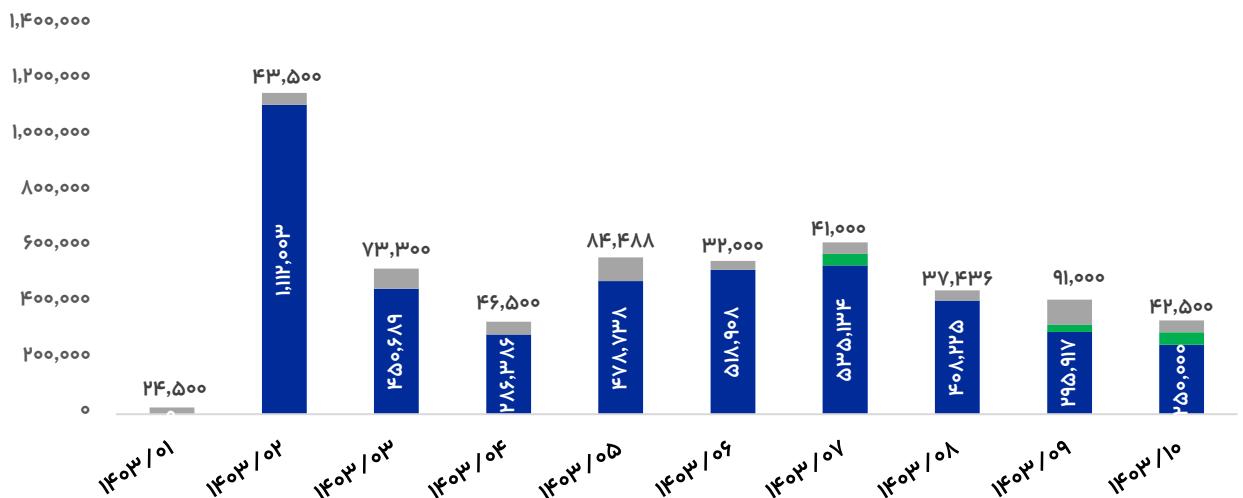

ارزش اوراق بدهی منتشر شده به تفکیک ماهیت ناشر

در سال ۱۴۰۳ تا انتهای دی ماه مبلغ ۴۹۶.۳ هزار میلیارد تومان مجموع اوراق منتشر شده بوده که در این میان، سهم انتشار اوراق شرکتی ۵۱.۶ هزار میلیارد تومان در قالب ۱۲۶ اوراق بوده است. (میانگین مبلغ تامین مالی شرکتی ۴۱۰ میلیارد تومان)

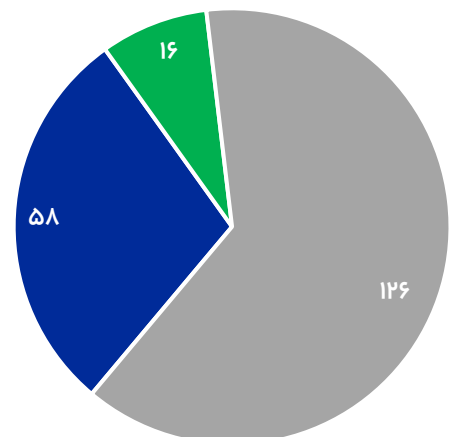
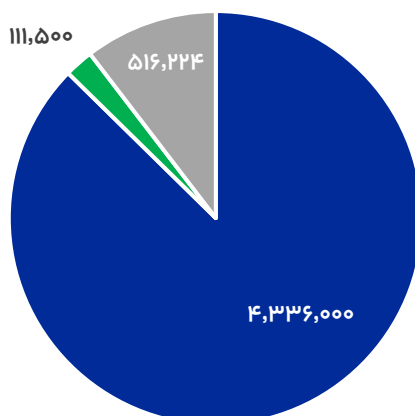
از نکات حائز اهمیت دیگر در سهم انتشار اوراق شرکتی می‌توان به رشد مبلغی ۲۱ درصدی نسبت به مدت مشابه سال گذشته و کاهش تعداد انتشار اوراق از ۱۵۹ به ۱۲۶ اوراق منتشره در سال ۱۴۰۳ اشاره کرد.

رند یکساله ارزش اوراق بدهی منتشر شده به تفکیک ماهیت ناشر (میلیارد ریال)

ارزش اوراق بدهی منتشره تجمیعی ابتدا تا انتهای دی ماه ۱۴۰۳ (ماهیت ناشر)
(میلیارد ریال)

تعداد اوراق بدهی منتشره (ماهیت ناشر)

■ دولتی ■ شهرداری ■ شرکتی

انتشار اوراق دولتی (۱۳۹۷ - ۱۴۰۳)

دولت طی ۷ سال گذشته حجم تامین مالی خود از بازار سرمایه را از ۴۰ همت در سال ۱۳۹۷ به ۳۱۰ همت در پایان سال ۱۴۰۲ و ۴۳۳ همت تا انتهای دی ماه ۱۴۰۳ رسانده است. نرخ رشد متوسط سالانه تامین مالی دولت طی این سالها ۵۱ درصد بوده است.

انتشار اوراق از ابتدای سال ۱۳۹۷ تا انتهای دی ماه ۱۴۰۳
(هزار میلیارد ریال)

